

ERIVAJADUSEGA TUDENGI NÕUSTAJA INFOLEHT

Infoleht on koostatud 2021. aasta sügisel Sotsiaalministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Üliõpilaskondade Liidu koostöös.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

Eesti
Üliõpilaskondade
Liit

Sisukord

ERIVAJADUSEGA INIMESE TOETAMISEST

SOTSIAALSÜSTEEMIS

3

Kohalik omavalitsus

3

Riigi teenused

5

Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus

5

Töölase rehabilitatsiooni teenus

6

Taastusravi

6

Abivahenditeenus

7

Meditiiniseadmete loetelu

7

Töötamiseks vajalik abivahend

8

Käibemaksumäär 9%

8

Sotsiaalkindlustusameti teised teenused

9

Viipekeele kaugtõlke teenus

9

Kirjutustõlke teenus

9

Puude raskusastme tuvastamine ja töövõime

hindamine

10

Taotlemine

11

Välisriigi kodanikul puude raskusastme tuvastamine

12

Tööealisele SKA määratavad ja makstavad

sotsiaaltoetused

14

Erinevad puude raskusastmega seotud toetused

15

ERIVAJADUSEGA INIMESE TOETAMISEST

KÕRGHARIDUSES

18

Kõrgharidusse sisenemine

18

Õppeprotsess

19

Erivajadusega üliõpilase stipendium

20

KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED

22

2

Erivajadusega inimese toetamisest sotsiaalsüsteemis

Erivajadusega inimesele on vajalik tugi tagatud kohaliku omavalitsuse (KOV) ja riigi koostöös. KOV on sotsiaalhoolekande esmatasandi korraldaja ja teise tasandi sotsiaalteenustena saab käsitleda riigi korraldatavaid sotsiaalteenuseid.

Kohalik omavalitsus

KOV puhul tähendab esmatasandi sotsiaalhoolekande korraldamine abivajaduse märkamist, hindamist ja vajadusele vastava sotsiaalteenuse korraldamist. Sotsiaalteenuste ja -toetuste ning muu abi andmist korraldab inimese rahvastikuregistrisse kantud elukohajärgne KOV. Vältimatut sotsiaalabi, millega tagatakse inimesele vähemalt toit, riided, ajutine majutus jms, osutatakse KOV-i poolt, kelle haldusterritooriumil inimene viibib (see puudutab ka riigis ajutiselt viibivaid välismaalasi). [Täpsemalt Sotsiaalhoolekande seadus § 5.](#)

Sotsiaalhoolekande seaduses (SHS) on kohustuslikuna osutatavate sotsiaalteenuste loetelu ja abistamiskohustuse miinimumõnuded. KOV-l on kohustus kehtestada sotsiaalhoolekandelise abi andmise kord, mis sisaldab sotsiaalteenuste ja -toetuste kirjeldust, rahastamist ning taotlemise tingimust ja korda. Kord võib reguleerida kõikide KOV sotsiaalteenuste ja -toetuste andmist, kuid eraldi võib olla ka iga teenuse kohta sätestatud kord, kui see on vajalik ja tagab õigusselguse.

KOV poolt kohustuslikuna korraldatavad täisealistele mõeldud sotsiaalteenused on:

1. Koduteenus ([juhend SKA kodulehel, 11 lk](#))
2. Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus ([juhend SKA lehel, 15 lk](#))
3. Tugiisikuteenus ([juhend SKA kodulehel, 9 lk](#))
4. Täisealise isiku hooldus ([juhend SKA kodulehel, 12 lk](#))
5. Isikliku abistaja teenus ([juhend SKA kodulehel, 8 lk](#))
6. Varjupaigateenus ([juhend SKA kodulehel, 6 lk](#))
7. Turvakoduteenus ([juhend SKA kodulehel, 8 lk](#))
8. Sotsiaaltransporditeenus ([juhend SKA kodulehel, 11 lk](#))
9. Eluruumi tagamine ja kohandamine ([juhend SKA kodulehel, 10 lk](#))
10. Võlanõustamisteenus ([juhend SKA kodulehel, 17 lk](#))
11. Viipekeele kontakttõlge (SHS § 15 lg 3) - [kuulmislangusest tingitud tõlketeenuste soovituslikud juhised kohaliku omavalitsuse spetsialistidele.](#)

Täpsemalt KOV teenustest:

- [Sotsiaalhoolekande seadus](#);
- [Sotsiaalseadustiku üldosa seadus](#);
- [KOV korraldatavad sotsiaalteenused SoM kodulehel](#);
- [Kohaliku omavalitsuse nõustamistalitus SKA-s](#);
- [Ülevaade KOV-de lõikes 2020. aastal osutatud teenustest](#);

EPIKoda on välja andnud Sinuga ajakirja [KOV erinumbri](#).

Riigi teenused

Teise tasandi teenuste korraldamine tähendab riigi korraldatavaid sotsiaalteenuseid nagu erihoolekandeteenused, sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus ja abivahenditeenus. Teenuste korraldamist reguleerib sotsiaalhoolekande seadus.

1. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus

Teenus on kompleksteenuse, mis on mõeldud puudega või vähenenud töövõimega inimese toetamiseks igapäevaeluga toimetulekul. Teenuse osutamist korraldab Sotsiaalkindlustusamet.

Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus on ette nähtud täisealisele, kes on:

- osalise töövõime, puude, töövõime kaotuse protsendi või invaliidsusgrupiga¹ tööealine inimene, kuid kes ei ole töövaldkonnas aktiivne, st kes ei tööta, ei õpi ega ole töötukassas töötuna arvele võetud;
- puuduva töövõimega tööealine inimene ning tema saab sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust taotleda ka siis, kui töötab, õpib või on töötukassas töötuna arvele võetud;
- puudega ennetähtaegse vanaduspensionisaaja, vanaduspensioniealine puudega inimene või vanaduspensioniootel puudega päästeteenistuja toetuse saaja.

[Loe täpsemalt Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt.](#)

¹ Töövõime kaotuse protsenti ja invaliidsusgruppi enam ei tuvastata. Alates 01.01.2017 hindab töövõimetuse asemel töövõimet Töötukassa.

2. Töölase rehabilitatsiooni teenus

Töölane rehabilitatsioon on mõeldud inimesele, kellel on puude või haiguse tõttu mitmeid takistusi ja kes vajab seetõttu tööle asumiseks või töötamise jätkamiseks erinevate spetsialistide ehk rehabilitatsioonimeeskonna abi.

Töölase rehabilitatsiooni pakutakse inimesele, kellel on täidetud kõik järgmised tingimused:

- on tööealine (st vanuses 16 kuni vanaduspensioniiiga);
- on tuvastatud vähenenud töövõime (puue või püsiv töövõimetus² või osaline töövõime);
- on hõivatud (töötajad, õppijad, ettevõtjad) või otsib tööd (on registreeritud töötuna).

[Loe täpsemalt Töötukassa kodulehelt.](#)

3. Taastusravi

Taastusravi on suunatud häirunud funktsioonide taastamisele, säilitamisele või puudega kohanemisele. Tegu on töövõimetus või toimetulekut taastava raviga. Taastusravi tehakse nii ambulatoorselt kui ka statsionaarselt.

Taastusravi pakutakse Haigekassa tasumisel tavaliselt taastusarsti otsusel. Haigekassa tasub taastusravi eest oma lepingupartnerite juures ja nende teenuste eest, mis on kantud haigekassa tervishoiuteenuste loetellu.

[Loe täpsemalt Haigekassa kodulehelt.](#)

2 Alates 01.01.2017 hindab töövõimetusel asemel töövõimetus Töötukassa. Kui püsiv töövõimetus on eelnevalt tuvastatud, siis otsus on kehtiv kuni otsusel märgitud kuupäevani.

4. Abivahenditeenus

Abivahend on toode või vahend, mille abil on võimalik parandada või säilitada füüsilist ja sotsiaalset iseseisvust. Abivahendite loetelu leitav Sotsiaalkaitseministri [määruse](#) „Abivahendite loetelu, abivahendite eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmise otsustamise ja erandite tegemise tingimused ja kord ning abivahendi kaardi andmed” lisas (25 lk tabel).

Tööealisel inimesel on õigus saada riigipoolse soodustusega abivahend vastavalt abivahendi loetelule juhul, kui tal on:

- vähenenud töövõime, töövõimetus alates 40% või tuvastatud puude raskusaste;
- perearsti, eriarsti, õe, tegevusterapeudi, füsioterapeudi või ämmaemanda poolt väljastatud abivahendi tõend või rehabilitatsiooniplaanis välja toodud abivahendi vajadus.

[Täpsemalt abivahendite kohta Sotsiaalkindlustusameti kodulehel.](#)

5. Meditsiiniseadmete loetelu

Haigekassa hüvitab oma kindlustatutele kodus iseseisvalt kasutatavaid meditsiiniseadmeid, mille abil saab ravida haigusi ja vigastusi või mille kasutamine hoiab ära haiguse süvenemise.

Haigekassa hüvitab ainult neid meditsiiniseadmeid, mis on kantud meditsiiniseadmete loetellu. Meditsiiniseadmete loetelu uuendatakse igal aastal.

Haigekassa hüvitab meditsiiniseadmeid piirhinnast kas 90% või 50% soodusmääraga, seega inimene peab ise tasuma vastavalt 10% või 50% seadme piirhinnast ja, kui on kohaldatav, siis piirhinda ületava osa.

[Täpsemalt meditsiiniseadmetest Haigekassa kodulehel.](#)

6. Töötamiseks vajalik abivahend

Kui tööülesannete täitmine tööandja vahenditega on puude või vähenenud töövõime tõttu takistatud, annab Töötukassa töötamiseks vajaliku abivahendi tasuta kasutada. Tööalane abivahend on vahend, milleta inimesel ei ole oma puude või terviseseisundi tõttu võimalik tööülesandeid täita (näiteks ekraanilugemistarkvara, punktkirja klaviatuur, heliülekanalüsteemid, tõste-, teisaldamis- ja kallutusabivahendid töökohal jms).

[Loe täpsemalt Töötukassa kodulehelt.](#)

7. Käibemaksumäär 9%

Sotsiaalministri määruses „Käibemaksumääraga 9% maksustatavad ravimid, rasestumisvastased vahendid, sanitaar- ja hügieenitooted, meditsiiniseadmed ning abivahendid” loetletud toodetele, mis vastavad kombineeritud nomenklatuuri kaubakoodidele, on ettevõtetal võimalik kohaldada käibemaksumäära 9%, et parandada puude leevendamiseks vajaminevate isiklikuks kasutamiseks mõeldud toodete kättesaadavust.

Sotsiaalkindlustusameti teised teenused

Viipekeele kaugtõlke teenus

Tasuta kaugtõlketeenus on mõeldud kuulmislangusega (peamiselt kurtidele) inimestele, kes vajavad viipekeele tõlgi abi. Teenuse osutamine toimub Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) rahastusel 2023. aasta lõpuni.

Teenust saavad kasutada:

- 7–15 aastased kuulmislangusega lapsed;
- kuulmislangusega tööelistele inimesed, kellele on määratud vähenenud töövõime;
- vanaduspensioniealised kuulmislangusega inimesed.

Kaugtõlketeenust osutatakse Skype'i kaudu. Kaugtõlke teenuse kasutamiseks saab ühendust võtta kaugtõlke teenuse pakkujaga, helistades Skype kontaktil „kaugtõlge“ (Skype kasutaja: kaugtolge@outlook.com).

Teenus on sissehelistamiseks avatud esmaspäevast reedeni kell 9.00–17.00 ja laupäeviti kell 10.00 – 16.00.

Kirjutustõlke teenus

Tasuta kirjutustõlketeenus on mõeldud kuulmislangusega (peamiselt vaegkuuljatele) tööelistele inimestele, kelle jaoks teeb kirjutustõlk kuuldava teksti kirjalikuks tekstiks, mida on võimalik ekraanilt kohe lugeda. Teenuse osutamine toimub ESF rahastusel 2023. aasta lõpuni ning 2022. aastal on teenust võimalik saada ka vanemaealistel inimestel.

Puude raskusastme tuvastamine ja töövõime hindamine

Puude raskusastet tuvastab ja puudega inimese toetust maksab Sotsiaalkindlustusamet (SKA) kolmes vanusegrupis:

- laps (0-15 k.a);
- tööealine (16-vanaduspensioniga). Puude raskusastme tuvastamisel on toetuse suurus 16,62–53,70 eurot kuus, sõltuvalt puude raskusastmest ja valdkonnast, milles funktsiooni kaotus või kõrvalekalle esineb.
- vanaduspensioniealine.

Puude raskusaste tuvastatakse kõikides vanusegruppides kolmes raskusastmes - keskmine, raske, sügav.

Puude raskusastme tuvastamise õiguslik alus on [puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduses](#).

[Töövõimet hindab](#) ja töövõimetoetust maksab Eesti Töötukassa (TK). Hindamise tulemusel koostab ekspertarst eksperdiarvamuse, milles selgub:

- inimese töövõime ei ole vähenenud;
- inimesel on osaline töövõime. Osalise töövõime korral on töövõime toetuse suurus 8,6241 eurot päevas, keskmiselt 258,72 eurot kuus.³
- inimesel on puuduv töövõime. Puuduva töövõime korral on töövõime toetuse suurus 15,13 eurot päevas, keskmiselt 453,9 eurot kuus.³

Töövõimetoetus kuulub vähendamisele, kui sissetulek toetuse kuule eelnenud kuul ületab 1361,70 eurot. Töövõimetoetuse oletatavat suurust aitab arvutada [kalkulaator](#).

³ TK indekseerib päevamäära suurust iga aasta 1. aprillil.

Töövõime hindamise õiguslik alus on [töövõimetoetuse seaduses](#).

[Loe täpsemalt Töötukassa kodulehel.](#)

Täiendavat sõltumatut ja tasuta nõustamisteenust töövõime või puude raskusastme tuvastamise osas pakub [Eesti Puuetega Inimeste Koda](#).

Taotlemine

Juhul, kui tööealine inimene vajab ainult töövõime hindamist või nii puude raskusastme tuvastamist kui ka töövõime hindamist, siis tuleb selleks teha ühistaotlus TK-sse. Töövõime hindamise ja puude raskusastme tuvastamise taotlusel on võimalik samaaegselt taotleda ka töövõimetoetust. Enne töövõime hindamist või ühistaotluse tegemist peab olema käidud eelneva kuue kuu jooksul arsti vastuvõtul. Soovitame alustada perearstist ja teavitada teda soovist taotlust esitada. Vajaduse korral saab inimese terviseandmeid täiendada või teda eriarsti konsultatsioonile suunata perearst. Inimene saab ka ise veenduda enne taotluse esitamist, kas tema terviseandmed on tervise infosüsteemi www.digilugu.ee kantud ja kajastavad tema terviseseisundit. Oluline on, et viimane sissekanne digiloos ei oleks vanem kui kuus kuud.

Taotluse saab esitada:

- e-töötukassas;
- töötukassa maakondlikus osakonnas juhtumikorraldaja abiga;
- telefoni teel juhtumikorraldaja abiga, kui taotluse esitajat on võimalik telefoni teel tuvastada;
- paber kandjal allkirjastatuna tavapostiga esitades see lähimasse töötukassa esindusse või saates postiga aadressil Lasnamäe 2, Tallinn 11412, Eesti Töötukassa.

Menetlemine algab töövõime hindamisega Töötukassas (kuni 30 tööpäeva). Puude tuvastamise menetlus algab peale töövõime hindamise otsust (15 tööpäeva).

Juhul, kui tööealine inimene vajab ainult puude raskusastme tuvastamist, tuleb selleks teha taotlus SKA-sse. Taotluse saab esitada:

- iseteeninduse suhtluskanali kaudu;
- e-posti teel digitaalselt allkirjastatuna aadressile info@sotsiaalkindlustusamet.ee;
- täita SKA klienditeeninduses kohapeal;
- saata postiga aadressile Paldiski mnt 80, 15092 Tallinn.

Otsus tehakse 15 tööpäeva jooksul alates otsuse tegemiseks vajalike andmete laekumisest Puude raskusastme tuvastamisel väljastatakse isikule puudega isiku kaart.

Välisriigi kodanikul puude raskusastme tuvastamine

Teise riigi puude tuvastamise otsus Eestis ei kehti. Selleks, et tuvastada puude raskusaste, saada puudega isiku kaart ja puudega inimeste sotsiaaltoetusi, tuleb välisriigi kodanikul taotleda Eestis puude raskusastme tuvastamist.

Taotlemise aluseks on:

- pikaajaline elamisluba;
- alaline elamisõigus;
- tähtajaline elamisluba;
- tähtajaline elamisõigus Eestis.

Taotlemiseks tuleb teha taotlus SKA-sse. Taotlemiseks ei pea tingimata käima Eestis arsti juures ja taotlusele võib lisada teises riigi välja antud terviseseisundit kirjeldava dokumendi. Kui dokument on levinumas võõrkeeles (inglise, saksa, soome, rootsi, hispaania, itaalia), siis see tõlgitud olema ei pea. Teistel juhtudel peab dokument olema tõlgitud.

Välisriigi kodanikul puude tuvastamise õiguslik alus on sotsiaalseadustiku üldosa seaduses ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduses.

Ingliskeelne info puude raskusastme tuvastamise kohta eesti.ee lehel.

Ingliskeelne info töövõime hindamise kohta Töötukassa kodulehel.

Ingliskeelne töövõime hindamise ja puude tuvastamise taotlus Töötukassa kodulehel.

Välisriigis elav inimene saab Töötukassa võimaluste kohta infot siit.

Tööealisele SKA määratavad ja makstavad sotsiaaltoetused

- **Puuetega inimese sotsiaaltoetus** 16,62–53,70 eurot kuus sõltuvalt puude raskusastmest ja valdkonnast, millest funktsiooni kaotus või kõrvalekalle esineb.
- **Õppetoetus** puudega mittetöötavale gümnaasiumi 10.-12. klassis, kutseõppes või kõrgkoolis õppijale, kellel on puudest tingituna õppetööga seotud lisakulutusi. 6,39–25,57 eurot kuus.
- **Täiendkoolitustoetus** puudega töötavale inimesele (sh FIE) tööalaseks ja tasemekoolituseks ning tegelike koolituskulude osaliseks hüvitamiseks kuni 613,68 eurot kolme kalendriaasta jooksul.
- **Puudega vanema toetust** makstakse last üksi kasvatavale puudega vanemale, eestkostjale, hoolduspere vanemale või ühele puudega vanematest kuni 16-aastase lapse ja põhikoolis, gümnaasiumis, kutseõppeasutuses või rakenduskõrgkooli kutseõppe tasemeõppes õppiva või Sotsiaalministeeriumi hallatava riigiasutuse statsionaarse õppega täienduskoolituse kursuse nimekirja arvatud keskhariduseta kuni 19-aastase lapse kasvatamisel.

Loe täpsemalt [Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt](#).

Erinevad puude raskusastmega seotud teenused

- **Õigusabi.** Õigusnõustamine erivajadusega inimesele, kelleks loetakse keskmise, raske või sügava puudega isikut. [Õigusabi pakub Eesti Puuetega Inimeste Koda](#). Lisaks infot riigi toetava õigusnõustamise kohta [Justiitsministri määrusest](#).
- **Ühistranspordi soodustus.** Riigisisisel liinil tee-, vee- ja raudteeliikluses on vedaja kohustatud tasuta vedama sügava puudega 16-aastast ja vanemat isikut, raske nägemispuudega isikut, sügava või raske nägemispuudega isiku saatjat või puudega isikut saatvat juht- või abikoera. [Lähemalt Ühistranspordiseaduses](#).
- **Puudega inimese sõiduki parkimiskaart.** Võimaldab parkida avalikes tasulistes parkimiskohtades tasuta ja kasutada teisi eritingimusi parkimisel. Parkimiskaardi väljaandmise aluseks on keskmisele, raskele või sügavale puude raskusastmele vastav liikumis- või nägemisfunktsiooni kõrvalekalle või ajutine liikumisfunktsiooni või nägemisfunktsiooni kõrvalekalle, mis tingib liikumisabivahendi kasutamise. [Lähemalt Liiklusseaduses](#).
- **Tasustatud hoolduspuhkus.** Sügava puudega täisealise isiku hooldaja või lähedane saab kalendriaastas lisaks kuni 5 tööpäeva puhkust. Lähemalt [Töölepingu seaduses](#).

- **Erivajadusega üliõpilase stipendium.** Erivajadusega üliõpilaste stipendiumi eesmärk on toetada erivajadusega üliõpilasi kõrghariduse omandamisel. Stipendiumi suurus sõltub puude raskusastmest ja liigist. Lähemalt Haridus- ja teadusministri määrusest [“Üliõpilaste riiklike stipendiumite liigid, suurused ning nende määramise üldtingimused ja kord”](#).
- **Muuseumi külastamise soodustus.** Riigimuuseumi külastamine on 8-aastasele ja nooremale lapsele, puudega kuni 16-aastasele isikule ning tema saatjale ja sügava puudega 16-aastasele ja vanemale isikule ning tema saatjale tasuta. Täpsemalt [Muuseumiseaduses](#).
- **Eriolukord.** Eriolukord ei kohustata tööle mh:
 - keskmise, raske või sügava puudega isikut ja tema hooldajat;
 - puuduva töövõimega isikut;
 - isikut, kes kasvatab keskmise, raske või sügava puudega last;
 - Täpsemalt [Hädaolukorra seaduses](#).
- **Isikut tõendava dokumendi taotlemine.**
 - Keskmise, raske või sügava puudega isikule isikutunnistuse või elamisloakaardi väljaandmise taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu 10 eurot.
 - Keskmise, raske või sügava puudega isikule biomeetriliste andmetega reisidokumendi väljaandmise taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu 20 eurot.
 - Keskmise, raske või sügava puudega isikule isikutunnistuse või elamisloakaardi väljaandmise taotluse läbivaatamise eest koos biomeetriliste andmetega reisidokumendi väljaandmise taotluse läbivaatamisega tasutakse riigilõivu 25 eurot.
 - Täpsemalt [Riigilõivuseaduses](#).

- Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele. Täpsemalt Ettevõtlus- ja infotehnoloogia ministri vastavastmäärusest.

Töötukassa pakutavad teenused vähenenud töövõimega inimesele Töötukassa kodulehel.

Erivajadusega inimese toetamisest kõrghariduses

Kõrgharidusseaduses ei defineerita otseselt erivajadusega üliõpilasi, vaid on teatavate sätetega tehtud soodustusi keskmise, raske või sügava puudega üliõpilastele. Sellegipoolest on kõrgharidusseaduses jäetud paindlikkust, mis võimaldab arvestada õppurite vajadustega ning lisab süsteemi paindlikkust.

Kõrgharidusse sisenemine

Kõrgkooli vastuvõtutingimuste sätestamise pädevus on jäetud kõrgkoolile. Kuid kõrgkool võib isikuid õppekohtade täitmisel õppekava spetsiifikast ning õppijate erivajadusest tulenevalt põhjendatud juhtudel rühmitada ja kehtestada erinevatele rühmadele erinevad vastuvõtutingimuste vastavuse hindamise alused. Näiteks juhul, kui isik on saanud keskhariduse ajal, kui riigieksameid ei sooritatud või kui isikul on välisriigi keskharidust tõendav dokument, võib tema suhtes kasutada riigieksami tulemuste asemel muid näitajaid, näiteks lõputunnistuse hindeid või kohapeal sooritatud sisseastumiseksamit. Samuti on õigus kehtestada erinevaid hindamismeetodeid erivajadusega üliõpilase vastuvõtutingimuste vastavuse kontrollis.

Õppeprotsess

Õppes olles on igal üliõpilasel õigus õppimiseks vajalikele tingimustele, sealhulgas turvalisele ja õpitulemuste saavutamist toetavale õpikeskkonnale. Õppeprotsess ja õpikeskkonna kujundamine on täielikult kõrgkooli pädevuses. Kõrgkooli esmane kohustus on luua õppimiseks vajalikud tingimused, tagada õppejõud, ruumid, õppekava täitmiseks vajalikud õppevahendid.

Õpikeskkonna kujundamisel on väga oluline õppe läbiviija ja üliõpilase omavaheline kommunikatsioon, et selgitada välja õppuri vajadused ning kõrgkooli võimalused need tagada.

Kõrghariduse omandamine on eestikeelsel õppekaval täiskoormusega õppides tasuta, tingimusel et täidetakse täiskoormuse nõudeid. Kui õppur ei täida igal semestril nõutavat õppekava mahtu, on kõrgkoolil õigus nõuda tasu tegemata ainepunktide eest.

Tasu ei või aga nõuda eestikeelsele õppekavale täiskoormusega õppima asunud üliõpilaselt kes on keskmise, raske või sügava puudega.

Nende asjaolude esinemisel on mõistetav, et õppekava kiires tempos täitmine võib olla raskendatud ja et õpingud tasu nõude tõttu ei katkeks, on erisus põhjendatud.

Tasub toonitada, et puuduolevate ainepunktide eest tasu küsimine on kõrgkooli õigus, mitte kohustus. Kõrgkool võib vajadusel defineerida teisigi gruppe, kellele vastavat tasu ei küsita. Nii on mõni kõrgkool ka osalise või puuduva töövõimega üliõpilastelt loobunud tasu küsimast.

Tervislike põhjuste tõttu on üliõpilasel õigus viibida akadeemilisel puhkusel kuni kaks aastat. Sellel perioodil on õppuril kõrgkooli korra järgi õigus täita õppekava ning saada ka erivajadusega üliõpilase stipendiumi.

Erivajadusega üliõpilase stipendium

Eesmärk on toetada erivajadusega üliõpilasi kõrghariduse omandamisel tema erivajadusest tulenevate lisakulutuste katmisel.

Erivajadusega üliõpilaste stipendiumi suurus on:

- sügavale või raskele puude raskusastmele vastava kuulmisfunktsiooni kõrvalekaldega üliõpilasel 510 eurot kuus;
- sügavale või raskele puude raskusastmele vastava liikumis- või nägemisfunktsiooni kõrvalekaldega üliõpilasel 148 eurot kuus;
- sügavale või raskele puude raskusastmele vastava ning punktides 1 ja 2 nimetamata muu funktsiooni kõrvalekaldega üliõpilasel 80 eurot kuus;
- keskmisele puude raskusastmele vastava kuulmisfunktsiooni kõrvalekaldega üliõpilasel 325 eurot kuus;
- keskmisele puude raskusastmele vastava liikumis- või nägemisfunktsiooni kõrvalekaldega üliõpilasel 68 eurot kuus;
- keskmisele puude raskusastmele vastava ning punktides 4 ja 5 nimetamata muu funktsiooni kõrvalekaldega üliõpilasel 60 eurot kuus.

Erivajadusega üliõpilase stipendiumi on võimalik saada ka osakoormuses õppides, akadeemilisel puhkusel ja perioodil, mil õpitakse veel täiskoormuses, aga õppekava nominaalkestus on ületatud.

Osakoormusega õppivale üliõpilasele makstakse erivajadusega üliõpilaste stipendiumit õppekava kahekordse nominaalkestuse jooksul ning stipendiumi suurus diferentseeritakse üliõpilase täidetava õppekava mahu alusel.

Stipendiumi taotlemine toimub Haridus- ja Noorteameti taotlussüsteemis. Täpsemalt [Haridus- ja Noorteameti kodulehel](#).

Korduma kippuvad küsimused

Kui KOV-il ei ole võimekust tagada õppimiseks vajalik tugi/elukoht/transport ja seda vastutust suunatakse ülikoolile, siis kuidas piirid paika panna ja teha arusaadavaks, et see ei ole ülikooli vastus? Sellest lähtuvalt, kuhu õppijat suunata, sest ega abi mitte saamisel vajadus ära kao.

KOV teenuste osas on eespool info, sh kohustuslikuna KOV korraldatavate teenused. Igal juhul eelneb abi andmisele ja abist pakkumisest keeldumisele KOV poolne abivajaduse hindamine, millest lähtuvalt teeb KOV otsuse, kas ja millist abi pakkuda. See peab inimesele olema arusaadav ja põhjendatud, kui KOV abi pakkumisest keeldub. KOV küsimustes on SKA kontakt [KOV nõustamistalitus](#).

Kui õppija vajab linnakus liikumiseks või õppetöös osalemiseks alalist tuge ja tal see puudub või on vajalik tervise hoidmiseks ravimeid võtta, millest ta keeldub, siis millisel hetkel on koolil õigus seada nõuded õppetöös osalemiseks, mis tagaks õppija enda ja teiste turvalisuse? Kuidas seda teha?

[Kõrgharidusseadus](#) sätestab, et igal üliõpilasel on õigus õppimiseks vajalikele tingimustele, sealhulgas turvalisele ja õpitulemuste saavutamist toetavale õpikeskkonnale. Õpikeskkonna loob õpet läbi viiv kõrgkool. Seega, kui kõrgkool tajub, et turvaline õpikeskkond on ohus, on kõrgkoolil õigus selleks rakendada tegevusi. Konkreetsed tegevused peavad sõltuma konkreetsest olukorrast.

Luues ligipääsetavaid õppekavu/kohandusi õppes, siis millest lähtuda? Kellel on riigi tasemel pädevus tekkinud küsimustele vastata?

Ligipääsetavuse tagamiseks/efektiivistamiseks on oluline kommunikatsioon ja teave. Üliõpilaste vajadused on väga erinevad ning üks kohandus ei pruugi sobida teisele. Seega on oluline, et koostöös õppuri ja kõrgkooliga selgitatakse välja, milline on konkreetne kohanduse vajadus ja siis seda võimalusel rakendama, kaasates vajadusel valdkonna spetsialiste.

Kuhu suunata õppiija, kes vajab erivajadusest lähtuvalt täiskasvanuna eripedagoogi teenuseid?

Kui soov on saada teenust soodsamalt, siis:

- Pöörduda perearsti poole - perearstil on võimalik välja selgitada, kas inimesel on tema hinnangul vajalik eripedagoogi teenus. Kui perearsti hinnangul on teenus vajalik, siis saab ta suunata perearsti teraapiafondi kaudu eripedagoogi teenusele haigekassa lepingupartneri juurde. Sellisel juhul tuleb inimesel teenuse eest tasuda 5 eurot visiiditasu.
- Kui tegu on kompleksteenuse vajadusega ja inimesel on puue/vähenenud töövõime, siis võib olla võimalik teenuseid saada tööalase või sotsiaalse rehabilitatsiooni kaudu.
- Pöörduda KOV-i: KOV-il ei ole kohustust pakkuda üksikteenust soodustusega või tasuta, kuid KOV võib siiski inimese abivajaduse ära hinnata ja vastavat teenust inimesele pakkuda.

Millised on toe võimalused erivajadustega õppijatele keskharidusest kõrgharidusse astumisel?

Eduka ülemineku aluseks on taas võimalikult varajane kontakt ja omavaheline suhtlemine. Õppur peaks suhtlema kõrgkooliga ning selgitama välja, mis on tema võimalused konkreetset õppekaval õppida ning võimalikud takistused tulenevalt tema erivajadusest.

Millised on erivajadusega inimeste toetusgrupid Eestis?

Kõige mõistlikum on uurida EPIKojast või otsida ise konkreetse diagnoosi/puude ja asukoha kohta. Koondatuna infot kogu Eesti kohta pole.

Kuidas hinnata erivajadusega üliõpilaste kohanduste vajadust ja kuidas hindamise käigus saadud teadmiste pinnalt sõnastada kohandused? Nõustaja peab teatud mõttes olema „tõlk“ üliõpilase (võib olla ka tema arsti) ning õppejõu vahel. Koolitus?

Taas on märksõnaks kommunikatsioon. Üliõpilaste vajadused on väga erinevad ning üks kohandus ei pruugi sobida teisele. Seega on oluline, et koostöös õppuri ja kõrgkooliga selgitatakse välja, milline on konkreetne kohanduse vajadus ja siis seda võimalusel rakendama kaasates vajadusel valdkonna spetsialiste.

Erivajadusega inimesele on vajalik tugi tagatud kohaliku omavalitsuse (KOV) ja riigi koostöös. KOV on sotsiaalhoolekande esmatasandi korraldaja ja teise tasandi sotsiaalteenustena saab käsitleda riigi korraldatavaid sotsiaalteenuseid.

Kasulikud lingid

[Sotsiaalkindlustusameti koduleht](#)

[Eesti Puuetega Inimeste Koja koduleht](#)

[Töötukassa koduleht](#)

[Haigekassa koduleht](#)

[Haridus- ja Noorteameti koduleht](#)

[Sotsiaalministeeriumi koduleht](#)

[Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht](#)